

Una recerca liderada per la UIB treu a la llum la complexitat de la diplomàcia indígena enfront de l'expansionisme cartaginès i romà als segles III-I aC

Els investigadors destaquen que les coalicions militars i les institucions diplomàtiques evidencien un important grau d'organització sociopolítica que obliga a replantejar les interpretacions historiogràfiques tradicionals sobre les societats indígenes de l'Occident mediterrani a l'antiguitat

Palma. Gener de 2013

Un equip d'investigadors del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la UIB encapçala un projecte de recerca que té com a objectiu l'estudi de la diplomàcia i les aliances entre els pobles indígenes de l'Occident mediterrani durant els segles III-I aC i el seu paper davant l'expansionisme de les grans potències del moment, Cartago i Roma.

El professor Enrique García Ríaza, investigador principal del projecte de recerca. Foto: UIB

L'Occident mediterrani va viure durant els segles III i I aC una etapa crucial de la seva història. Aquest període va estar marcat per importants transformacions

polítiques, socioeconòmiques i culturals de la mà de l'expansionisme de dues grans potències de l'antiguitat, Cartago i Roma. Tant és així que la importància de la Segona Guerra Púnica i la posterior consolidació de l'imperialisme romà sovint han deixat les societats indígenes del món itàlic, la península Ibèrica i la Gàl·lia Comata en un desdibuixat segon terme que amaga la seva complexitat.

En aquest context, la recerca que lidera la UIB en el marc del projecte *Entre la paz y la guerra: alianzas, confederaciones y diplomacia en el Occidente mediterráneo (siglos III-I aC)* treu a la llum l'existència d'un entramat complex de relacions diplomàtiques entre els pobles indígenes previ a la seva interacció amb Cartago i Roma que obliga a replantejar les interpretacions historiogràfiques tradicionals que presentaven les societats indígenes com un món atomitzat.

Així, darrere noms com *symmachía*, *societas armorum*, *koinon* o *sympoliteia*, que apareixen referenciats en les fonts literàries a l'hora de definir aquestes aliances, s'hi troben institucions diplomàtiques indígenes més o menys consolidades que varen permetre articular coalicions militars davant les grans potències i, en alguns casos, frenar l'avanç dels exèrcits cartaginès i romà en punts estratègics. És el cas, per exemple, de la coalició de vacceus, carpetans i òlcades que l'any 220 aC varen fer front a les tropes del líder cartaginès Anníbal Barca sobre el riu Tajo, a la península Ibèrica, en el marc de la Segona Guerra Púnica.

Segons els investigadors l'existència d'aquestes coalicions militars dóna compte de la fortalesa de les relacions entre els pobles indígenes i reflecteix el grau d'organització sociopolítica assolit per aquestes societats.

Des d'aquesta perspectiva, els investigadors treballen actualment en la identificació, catalogació i sistematització de les característiques de cadascuna de les coalicions documentades a partir de l'estudi de la terminologia emprada en les fonts per referir-se a les aliances. Estudien no només els mecanismes, els procediments i les circumstàncies d'aquestes coalicions –com ara la seva extensió i els seus components–, sinó també les formes de lideratge, centrant-se en la manera com es designaven els cabdills, quines eren les seves competències i com prenen les seves decisions, i com això es reflectia en la configuració estratègica i tàctica dels exèrcits indígenes.

Es tracta d'aprofundir en el coneixement que es té dels mecanismes de control, articulació i cohesió interna que vertebraven les aliances indígenes, com puguin ser les polítiques matrimonials, l'amistat, la consanguinitat, l'engranatge ritual, el clientelisme i altres llaços de compensació social entre les elits indígenes, com l'intercanvi d'hostatges i les institucions socioreligioses del tipus *hospitium*. L'anàlisi de tots aquests factors es duu a terme estudiant les referències directes a les institucions diplomàtiques locals, regionals o supraètniques, tant defensives com ofensives, però també estudiant les dades corresponents a la instrumentalització cartaginesa o romana d'aquestes mateixes institucions.

El projecte de recerca està encapçalat pel doctor Enrique García Rianza, professor de l'àrea d'Història Antiga del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts i investigador del grup de recerca Civitas de la UIB, i hi participen investigadors de la Universitat Autònoma de Madrid, la Universitat San Pablo CEU de Madrid, la Universitat Blaise Pascal de França i la Universitat d'Oxford del Regne Unit. Tots ells formen part del grup Occidens, que s'articulà l'any 2008 en el marc d'un projecte anterior, *El Occidente romano durante la época republicana: modelos de integración de las comunidades indígenas*.

Fitxa del projecte

Títol: Entre la paz y la guerra: alianzas, confederaciones y diplomacia en el Occidente mediterráneo (siglos III-I aC)

Referència: HAR2011-27782

Entitat finançadora: Ministeri d'Economia i Competitivitat

Web del projecte: <http://www.occidens.es>

Investigador principal: Enrique García Rianza

Altres investigadors participants

- Dr. Eduardo Sánchez Moreno (Universitat Autònoma de Madrid)
- Dr. Laurent Lamoine (Universitat Blaise Pascal, França)
- Dr. Jonathan Prag (Universitat d'Oxford, Regne Unit)
- Dra. María del Mar Gabaldón Martínez (Universitat San Pablo-CEU, Madrid)
- Sra. Laura Per Gimeno (Universitat Autònoma de Madrid)
- Sr. Alberto Pérez Rubio (Universitat Autònoma de Madrid)
- Sr. José Antonio Martínez Morcillo (Universitat de les Illes Balears)